

TED337

SÖZLÜKBİLİM

MÜFREDAT/ BAHAR 2024

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Bahar 2024

Ders Saati: **Salı, 10:00-13:00**

Öğretim Görevlisi: Doç.. Dr. Rabia Şenay Şişman

Email: rssystem@29mayis.edu.tr

DERS AMAÇ VE İÇERİĞİ

Bu derste kültürel fenomen olarak değerlendirilmesi mümkün olan bir dilin söz varlığındaki sözcükleri, terimleri, kalıp kullanımları, tanımları ve kullanım örnekleri (örnek tümceler), ayrıca kökenbilim ve sesletim özellikleriyle veren yapıt olarak bilinen sözlük ve sözlük bilimi üzerine yapılan çalışmaların yer aldığı leksikografi/lexicography adlı -Sözlük hazırlamadaki aşamaları ortaya koyup, sözlüklerin içeriksel olarak daha da gelişmesini sağlayan; söz varlığının belirlenmesinde ve geliştirilmesinde uygun yöntemler önerip, özellikle sözlük hazırlayıcılarının dikkat etmesi ve uyması gereken ilkeler koyan- bir dil bilimi dalının bilinip kavranması amaçlanmaktadır.

DEĞERLENDİRME SİSTEMİ

- **Ara Sınav:** Katkı Payı %20
- **Dönem Ödevi/Sunum:** Katkı Payı %30
- **Yarıyıl Sonu Sınavı:** Katkı Payı %50

DERS PLANI

Haftalık ders hazırlıkları incelenmesi belirtilen kitaplardan yapılacaktır:

Akalın, Şükrü H. (2008) Kâşgarlı Mahmud ve Divanü Lugati't-Türk, Ankara: TDK yay.

Akkoyunlu, Z.- Ercilasun A. (2014) Dîvânu Lugâti't-Türk, Ankara: TDK Yay.

Aksan, Doğan, (2000), Her Yönüyle Dil, Ankara: TDK yayını.

Aksan, Doğan, (2000), Türkçenin Söz Varlığı, Ankara: Engin yayınları.

Aksan, Doğan, (1978), Anlambilimi ve Türk Anlambilimi, Ankara: DTCF yayınları.

MÜFREDAT/ BAHAR 2024

- Atkins, B. T. S. ve Rundell, M. (2008), The Oxford Guide to Practical Lexicography. Oxford: Oxford University Press.
- Barutcu-Özönder, F. Sema (1996) Ali Şir Nevayî-Muhâkemetü'l-Lugateyn (İki Dilin Muhakemesi), Ankara: TDK Yay.
- Barutcu-Özönder, F. Sema (Ed.) (2008) Kâşgarlı Mahmûd Kitabı, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Anma ve Armağan Kitaplar Dizisi.
- Clauson, Sir G. (1960). Senglax, A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammad Mahdi Xan, London: E.J.W. Gibb Memorial Series.
- Clauson, Sir G. (1969). "A Lexicostatistical Appraisal", CAJ, XII: 1-23.
- Clauson, G. (1972) A Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Oxford: Clarendon Press.
- Courteille, M. P. (1870) Dictionnaire Turk-Oriental, Paris.
- Cruse, D. A. (1986). Lexical Semantics, Cambridge.
- Dankoff, Robert (1985) [with James Kelly] Mahmud al-Kashgari, Compendium of the Turkic Dialects (Diwan Lugat at-Turk), edited and translated with introduction and indices. Cambridge, Mass. [In: Sources of Oriental Languages and Literatures, ed. Sinasi Tekin.] Part I: 1982 (Pp. xi + 416). Part II: 1984 (Pp. iii + 381). Part III: 1985 (Pp. 337 + microfiche).
- Doerfer, G. (1963-1975), Türkische und Mongolische Elemente im Neupersischen, Band I-IV, Wiesbaden.
- Erdem, M., (2000). "Türkmen Türkçesinde akrabalık terimleri üzerine", Kök Araştırmalar II (1), Ankara.
- Eren, Hasan (1999²). Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara: Bizim Büro Basım Evi.
- Grønbech, K. (1992) Kuman Lehçesi Sözlüğü. Codex Cumanicus'un Türkçe Sözlük Dizini (çev. Aytaç, Kemal), Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Hüseyin Kâzım Kadri (1927-1945) Türk Lûgatı, I-IV cilt. İstanbul.
- Jackson Howard (2016). Sözlükbilime Giriş (Çev. Mehmet Gürlek-Ellen Patat) İstanbul: Kesit Yayınları
- Lipka, L., (1990). An Outline of English Lexicology, Lexical Structure, Word Semantics and Word-Formation, Tübingen.
- Nalbant, Vefa M. – Demirel, Ezgi (2014) Divanü Lugati't-Türk Grameri II Söz Dizimi, Bilgeoğuz Yay.
- Olgun, İ., (1972), "Farsça ve Türkçe atasözleri ve deyimler üzerine", TDAY- Belleten 1972: ss.153-172.
- Poppe, N. Nicolas (1938) Mongolskiy Slovar Mukaddimat Al-Adab, Çast I-II. Moskova-Leningrad: Akademiya NAUK SSSR.
- Radloff, W. (1960) Versuch Eines Wörterbuches der Türk-Dialecte, I-IV, s'-Gravenhage: Mouton&Co.
- Räsänen, Martti (1969) Versuch Eines Etymologischen Wörterbuch der Türksprachen, Helsinki.
- Şemseddin Sami (1989³) Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yay.
- Stanley, E. G. (1994). "Lexicography" The Encyclopedia of Language and Linguistics. C IV. ss. 2174-2178. Oxford, Newyork, Seoul, Tokyo: Pergomon.
- [Taymas], Abdullah Battal (2014⁹) İbni-Mühennâ Lûgatı, Ankara: TDK Yay.
- TDK (1998) Türkçe Sözlük, Ankara: TDK Yay.
- Tenişev, E., (1997). Sravnitelno-İstoriçeskaya Grammatika Tyurkskih Yazıkov-Leksika, Moskova.
- Tietze, Andreas (2002-2010) Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lûgatı, I-II, İstanbul.
- Yüce, Nuri (2014) Mukaddimetü'l-Edeb (Hvârizm Türkçesi ile Tercümelî Şuşter Nüşhası), Ankara: TDK Yay.
- Yılmaz, Engin (2021). Sözlük Bilimi Üzerine Araştırmalar. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

1. Hafta: Sözlük bilimi ile ilgili kavram, ilke ve yöntemler; sözlük kullanıcı ilişkisi; sözlüğün amacı; sözlük türleri; Türk sözlükçülüğünün gelişimi konularının anlatılacağı dersin amacından söz edilir. Sözlük bilimine Dünya ve Türk dil tarihindeki sözlükçülük geleneği tanıtımı ile giriş yapılır.

2. Hafta: Söz varlığı ve özellikleri; diller arası ilişkiler
(Temel sözvarlığı ve dilde kullanılan sözcük sayısı); sözlükbilimi ve kapsamı

3. Hafta: Sözlükbiliminin gelişim tarihçesi; dilde diğer söz varlıkları, yabancı sözcükler, kalıp sözler, terimler
4. Hafta: Sözlük bilimi ve dilbilim kuram, ilke ve yöntemleri; alana özgü terimler
5. Hafta: Türk dilinin genel söz varlığı özellikleri, Türk dilinin genel söz varlığı unsurları, art zamanlı ve eş zamanlı yön, leksikolojik araştırmalarda metodoloji, yaklaşımlar ve incelemeler
6. Hafta: Türk sözlükçülüğü ve tarihi gelişimi Divânü Lugâti't-Türk ve Türk sözlük bilimi
7. Hafta: Türk sözlükçülüğü ve tarihi gelişimi; Uygur, Karahan, Harezmi, Kıpçak, Çağatay dönemi sözlükçülük ürünlerinin gelişim süreci
8. Hafta: Ara Sınav
9. Hafta: Türk sözlükçülüğü ve Harezmi-Kıpçak dönemi tarihi gelişimi (Codex Cumanicus)
10. Hafta: Türk sözlükçülüğü ve Çağatay dönemi tarihi gelişimi (Muhâkemetü'l-Lugateyn, Senglâh)
11. Hafta: Türk sözlükçülüğü ve tarihi gelişimi (An Etymological Dictionary of Pre Thirteenth Century Turkish-Sir Gerard Clauson)
12. Hafta: Sözlük bilimi ilke ve yöntemlerine göre Dünya sözlüklerinden belli başlı örnekler (Redhouse, Littre, Larousse vb)
13. Hafta: Sözlük bilimi ilke ve yöntemlerine göre Türkçe sözlükler
14. Hafta: Sözlük bilimi ilke ve yöntemlerine göre Türkçe sözlükler
15. Hafta: Yarıyıl Sonu Sınavları